

CAPUT VI.

Naturales bene operandi vires in natura lapsa non fuisse diminutas, sed integras remansisse, novitia est, & veterum persuasione contraria quorundam Theologorum opinio. De hujus divinitate, ac universalitate vana, & falsa quorundam jaetantia. Sunt potius, qui eam ceu monstrum monstrorum, & resuscitati Pelagianismi fundamentum haud temere suspiciunt: quia medicinalem Christi gratiam a statu naturæ corruptæ removet, & manifeste repugnat Doctrinæ SS. Patrum, conciliorumque decretis. Horum præposteræ interpretationes explosæ. Inde conficitur, hominem in statu corruptionis retinuisse quidem vires naturales cognoscendis, & exequendis virtutum naturalium officiis physice proportionatas; sed admodum imbecilles, & ob conjunctam moralem bene agendi impotentiam in pluribus inefficaces.

§. LV. **Q**uamquam ex allatis præcedenti capite momenti satis appareat, naturam humanam originali peccato non solum quoad corpus, sed etiam quantum ad animam, & naturales facultatum animæ vires fuisse in deterius commutatam, fauciam, ac infirmatam; ut propterea communis olim hac in re fuerit Theologorum, fideliumque consensus, atque persuasio; non defuerunt tamen sequiore ævo Theologi, qui dum per-

vulgatam illam veterum persuasionem cum novello suo gratiæ *versatilis* systemate conciliari haud posse probe cernerent, eo tandem redacti sunt, ut ad salvandum doctrinæ nexum docere cogerentur: post Adæ lapsum in natura humana vires naturales tales secundum se mansisse, quales illas essemus habituri, si in puris naturalibus - - conditi fuisset. Peccatum primi parentis solum in gratuitis nobis nocuisse, & ob id naturalia in nobis - - integra permansisse. Ita quidem Molina a), & qui ejus postmodum vestigia prefferunt, Vasquesius b) Suarezius c) Becanus d) Medina e) Maldonatus f) &, ut alios præteream, P. de Rhodes g) aliique passim catuli sequaces.

§. LVI:

- a) In Lib. Concord. Quæst. 14. a 13. Disp. 3. b) In I. 2. S. Thomæ Disp. 132. Cap. 7. c) Tom. 6. Tract. 5. de vitiis, & peccatis Dist. 9. Sect. 2. Sed præcipue De necessitate gratiæ Proleg. 4. Cap. 8. n. 5. ubi ait: *Communis, & vera sententia est, naturales vires hominis, & liberi arbitrii, quoad gradum, & perfectionem, quam in statu naturæ puræ haberet, non fuisse diminutas in natura lapsa - - Ibid. Cap. 9. n. 4. Dicendum, inquit, hominem in natura lapsa non minusabilem esse ad bene operandum, cogitandum, & judicandum, de agendis - - quam esset in statu naturæ puræ, si in eo corderetur &c. Eadem fere repetit Lib. 1. Cap. 36. n. 4. contendens: vires naturales liberi arbitrii ad operandum bonum - - in statu naturæ lapsæ non esse minores, quam fuissent in pura natura non integra.* d) In summa Theologiæ Scholast. Tract. 2. de peccatis Cap. 9. Quæst. 6. n. 4. e) In I. 2. Quæst. 85. Art. 3. §. secundo inferitur f) In Operibus Theolog. Tract. 1. de Lib. arbit. Part. 7. ubi ex male intellecto quodam Siraçididis testimonio concludit: *Ergo sentiebat (Ecclesiasticus) tam integrum esse in nobis liberum arbitrium quoad naturam, quam fuerat in primis parentibus, si removeas ab illis supernaturalia dona.* g) Tom. 1. Theologiæ Scholast. Tract. 4. Disp. 4. Quæst. 2. Sect. 3. §. 2. Tota, inquit, naturæ depravatio inducta per peccatum fuit solum amissio donorum supernaturalium.

§. LVI. Supra omnem vero festivitatem est, quod eorum aliqui in commendationem novitii sui dogmatis præfidentius affirmare non dubitarunt. Nempe: hanc esse veram, & divinam Theologiam, quam doceant universi Theologi, ajebat loc. cit. Medina; sed multo adhuc petulantius post verba paulo ante descripta assererat P. de Rhodes: ita contra Sectarios omnes, docere orthodoxos omnes Theologos. Quasi vero nec Theologi, nec Orthodoxi essent, qui de Secta Molinæ non sunt, quique doctrinam hanc veteribus incompertam veluti spuriam, & exoticam olim communiter aspernati sunt, & hodiernum consensu unanimes aspernantur, ut propterea Illustriss. Serryus a) eam velut monstrum monstrorum, & resuscitati Pelagianismi fundamentum haud temere appellaverit: neque enim aliunde doctrinam hanc recentiores illi Theologi hausisse videntur, quam ex Pelagianis, quos eadem prorsus, ac illos de naturæ viribus hoc in negotio dogmatizasse constat: Nos dicimus, inquit Julianus b) peccato hominis non naturæ statum mutari, sed meriti qualitatem. Et Pelagius: habemus, ajebat, possibilitatem utriusque parem (scil. boni, & mali) a Deo insitam velut radicem fructiferam, atque fecundam, quæ ex voluntate hominis diversa gignat, & pariat, & quæ possit ad proprium cultoris arbitrium, vel nitere flore virtutum, vel sentibus horrere vitiorum c). Adeo nimirum bene consentiunt in his erroribus asse-

E 2

rendis,

- a) Tom. I. pag. m. 395. b) Apud S. August. Lib. I. Oper. imperf. c) Libr. de libero arbitr. apud August. Lib. de gratia Christi Cap. 28. Sed legenda cum primis est Epistola Pelagii ad Demetriadem Virginem, quæ existat Tom. ultimo Operum S. Hieronymi olim huic S. Doctori perperam adscripta, ubi diserte docet Pelagius, bonum naturæ non esse in homine ulla ex parte diminutum, sed iisdem adhuc homines pollere viribus, quales homo in prima sui creatione accepit, quamvis nunc hominum naturam, & vitam per Christum in melius instructam esse fateatur; prout infra suo loco videbimus.

rendis, qui non rectam tenent de medicinali gratia Christi sententiam! Est igitur Theologorum eorum de prætenfa doctrinæ suæ divinitate, ejusque universalitate vana, & falsa jactantia.

§. LVII. Quoniam igitur eandem, & æqualem bene operandi habilitatem, viresque ad operandum bonum, pares, & expeditas utrique statui, tam naturæ puræ, quam lapsæ uniformiter, ut vidimus, Theologi illi attribuunt, tantum ne fortioris adjutorii, seu gratiæ ex se efficaciæ necessitatem pro statu præsentis admittere cogantur; verendum sane, ne propterea Pelagio pejus sentire convincantur, dum eam ipsam naturalem virium perfectionem, paremque boni, & mali possibilitatem, a Pelagio naturæ puræ (quam negato originali peccato pro parte saltem actu existentem hæreticus ille fingebat) attributam, iidem Theologi statui naturæ peccatæ corruptæ æque vindicant, hocque pacto medicinalem Christi gratiam, quæ a statu naturæ puræ exulasset, etiam a præsentis corruptionis statu eo ipso remonent, quod in hoc statu hominem secundum naturales animæ vires *infirmatum, sauciatum, & in deterius mutatum* aperte inficientur. Quæ in re quum dexteras societatis Pelagio dare videantur; nihil, quod propterea contorqueri in eos jure possit, impresentiarum accommodatius succurrit, atque illud Augustini Pelagium pari de causa perstringentis: *videte, quaeso, quomodo nesciens nitatur evertere medicinalium eloquiorum voces saluberrimas: ego dixi: Domine miserere mei, sana animam meam, quia peccavi tibi, quæ velut ore Protoparentis ex persona nepotis prolata S. Doctor considerans continenter subdit: quid sanatur, si nihil est vulneratum, nihil sauciatum, nihil debilitatum, atque vitiatum?* a) & rursus: *quid tantum de naturæ possibilitate præsumitur? vulnerata, sauciata, vexata, perdita est.* b)

§. LVIII.

a) Lib. de Natu. & grat. Cap. 13. b) Ibid. Cap. 53.

§. LVIII. Quam sit vero illa recens subintrodu-
cta obsoletæ jam scholæ doctrina veterum persuasione
prorsus contraria, satis, ut reor, luculenter apparet ex
editis Patrum Commentariis in celebrem illam Evange-
lii Lucae X parabolam. *Homo quidam, inquit sacer tex-
tus, descendebat ab Jerusalem in Jericho, & incidit in la-
trones, qui etiam despoliaverunt eum, & plagis impositis ab-
ierunt semivivo relicto.* Hunc vero locum de ipso Adam
in genere humano a), adeoque de natura humana per
peccatum sauciata intelligendum esse, nemo SS. Patrum
est, qui non diligenter admoneat. Hos inter præcipui
sunt Origenes, SS. Gregorius Nazian. Hieronymus, Chry-
sostomus, Gregorius Mag. quos citat S. Thomas in Cate-
na aurea. Nempe secundum glossam, quæ Ven. Bedæ
tribuitur, & a S. Thoma b) laudatur: *Adam peccando
spoliatus est gratuitis, puta, supernaturalibus donis, quæ
complectebatur iustitia originalis, & vulneratus fuit in na-
turalibus, intellige naturæ viribus, cuiusmodi vulnera
quatuor recenset idem S. Doctor supra (§. XLVIII.)
citatus.* Merito igitur S. Augustinus hominem post
lapsum considerabat tanquam *grandibus sauciatum, con-
fossisque vulneribus c)* ut propterea *magnus de cælo ve-
nerit medicus, quia magnus per totum orbem terræ jacebat
ægrotus. d).*

§. LIX. His auctoritatibus accedunt decreta Con-
ciliorum, & imprimis quidem Concilii Arausiaci II;
in quo, quid de hominis lapsi viribus tenendum, cre-
dendumque sit, tribus Canonibus declaratum fuit: Can.
I. *Per offensam prævaricationis Adæ totum hominem, id
est, secundum corpus, & animam in deterius fuisse commu-
tatum.* Can. 13. *Arbitrium voluntatis in primo homine in-*

E 3

firma-

a) S. August. Lib. 2. Quæst. Evangel. Q. 19. b) In 2.
Dist. 29. Q. 1. Art. 2. c) Lib. de Nat. & grat. Cap.
53. d) Serm. 15. de verbis Apost.

firmatum &c. Can. 25. *Liberum arbitrium inclinatum esse, & attenuatum.* Demum Concilii Tridentini Patres hujus Concilii Arausicani Canonem I. renovantes Anathemati obnoxium decreverunt, qui primum hominem, cum *mandatum Dei in paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem, & justitiam, in qua constitutus fuerat, amisisse* (sicque spoliatum in gratuitis) - - - totumque Adam per illam pravaricationis offensam, secundum corpus, & animam in deterius commutatum fuisse (hocque pacto vulneratum in naturalibus donis) non conficitur a). Denique Sessione sequenti eadem Synodus Patres Arausicanos secuta similiter declarat: *liberum arbitrium per peccatum originale viribus attenuatum fuisse & inclinatum, b)* intellige quantum ad vires bene agendi, & expeditam, quam ante peccatum habuit, recte vivendi potestatem. *)

§. LX.

(a Sess. 5. de peccat. orig. Can. I. b) Sess. 6. Cap. I.

*) Nescio plane magisne novitatis amor, an doctrinae antiquæ contemptus in Maldonato vituperandus sit, quod, postquam loco cit. (§. LV.) observaverat, nisi post exortam Pelagii hæresim, dici non consuevisse, liberum arbitrium per peccatum originale fuisse aut imminutum, aut lasum, aut inclinatum, aut debilitatum; atque indetatum esse vulgare Theologorum dictum: hominem per peccatum gratuitis spoliatum esse; in naturalibus autem vulneratum; quamvis ignorare non potuerit, id a Synodo Arauf. II. a Tridentina, ab universis Patribus definitum fuisse; ipse tamen illorum Theologorum nihilominus sententiam probet, qui dicunt, liberum arbitrium amisisse tantum dona supernaturalia; in facultatibus autem naturalibus, id est, liberi arbitrii viribus, nullam diminutionem accepisse. Adeo nempe Theologum hunc Patrum, Conciliorumque auctoritas nihil movet, ut ab ea aperta fronte recedere non vereatur; quasi vero Patres post exortam hæresim Pelagii novam primum doctrinam confinxissent, quam ex traditione Majorum non acceperint. Quare dum insuper habita auctoritate novitiam eorum sententiam Maldonatus probat, qui libe-

§. LX. Hæc & alia idgenus evidentissima testimonia, quamvis omnem elabendi viam adversariis præcludere videantur; ut ne tamen veritati adeo perspicuæ victas dare manus cogerentur, ad præposteratas interpretandi artes confugere, distortisque commentariis Ecclesiasticas eludere definitiones maluerunt, audacter contendentes *liberum arbitrium attenuatum, inclinatum, infirmatum, atque in deterius commutatum* appellari solum comparatione virium indebitarum, & adventitiarum, quas liberum arbitrium habebat in statu innocentiae ex præsentia justitiæ originalis; non vero comparatione virium, quas habuisset homo, si in puris naturalibus fuisset conditus. Et istud profecto consequens erat ad illorum opinionem, qui hominem, qualis ex Adam nascitur ab homine in solis naturalibus creato non aliter differre volunt, quam hominem *vestibus spoliatum ab homine nudo*, in quantum nempè *ille amisit, quod alter nondum habuit*.

§. LXI. Verum dum ita proprio Marte, nullaque gravi causa, aut necessitate cogente improprios, figuratos, & ab obvio verborum sensu alienos, violentosque sensus in tam perspicuis Patrum sententiis, Canonumque Decretis Theologi illi aucupantur, satis utique ostendunt, ipsoque facto demonstrant, se in veterum scriptis potius quærere, quod maluissent eos in suum commodum sensisse, quam quod voluerint ipsi, ut nos eorum auctoritatem secuti sentiremus. Hanc autem interpretandi methodum, ubi semel probaveris, nihil profecto jam erit in Patrum operibus, & Ecclesiasticis monum-

E 4

numen-

liberum arbitrium per peccatum in naturalibus viribus vulneratum, sauciaturque negant; perinde satis ostendit eorum sibi doctrinam probari, de quibus olim S. Augustinus agebat: *sunt homines ingrati gratiæ, multum tribuentes inopi, sauciæque naturæ.* Sermon. 2. de verbis Apost.

numentis adeo illustre, atque perspicuum, quod non, in quem volneris sensum, continuo inflectere, sicque Patribus cereum, quod ajunt, nasum affingere facile pro lubitu possis, prout jam alias observavimus. Quare ne ad desultoriam hanc veterum dicta commentandi levitatem facile quis delabatur, memori mente identidem retinendus est Cl. Anton. Genuens. Canon: *vocabula ne ex propriis notionibus interpretator, sed ex ejus mente, qui iis utitur. Si secus saxi, decipieris.* Quo canone infinitis erroribus obviam iri monet, qui ex Auctorum lectione manant a) Cuperem porro etiam alte animo infixam tenere illam a Clerico subinde imperius commendatam interpretrandi regulam, secundum quam: *oportet, velut opinionum nostrarum oblitos, quærere, quid veteres illi Magistri senserint; non quod sentire debuisse nobis videntur, ut saperent b).*

§. LXII. Hanc autem regulam maxime observandam putem, ubi de dogmaticis SS. Patrum sententiis, Conciliorumque Decretis rite assequendis agitur, quæ ne utiquam secundum obstrufos, reconditosque sensus, sed magis juxta obvium, usuque ipso receptum verborum significatum, populariter, non subtiliter intelligi, accipique oportere, recta ratio suadet. Quare dum Patres, & Concilia hominem per peccatum *in naturalibus viribus vulneratum, infirmatum, & sauciatum, liberumque arbitrium attenuatum, ac in deterius mutatum* constanter affirmant, atque definiunt, hoc suo loquendi modo non utique ad solam gratuitorum despoliationem respexisse, sed etiam prout nativus, ac obvius verborum sensus, ipsumque *vulnerationis* vocabulum exigit, ad ipsorummet naturalium quandam in seipsis corruptionem, factamque

a) In Arte Logico-critica Lib. 2. Cap. 8. b) Artis criticae Part. 2. Sect. 2. Cap. 2.

que in deterius commutationem animum intendisse censendi sunt. — Quis enim, ut *Essius* a) recte notat, quis proprie dicat eum vulnera accepisse in corpore, cui vestium tegumenta detracta fuerint, corpore ipso manente illaeso? spoliatum quidem, & nudatum dicimus hujusmodi hominem, sed vulneratum nequaquam. At Patres *vulneratum* esse affirmant, idque ad modum Evangelici illius viatoris, quem latrones non tantum despoliaverunt; verum etiam plagis, seu vulneribus ita affecerunt, ut semivivum relinquerent, non tantum spoliatum. — Accedit, quod mysticum hunc Patrum sensum parabolæ contextus plenius confirmet: misericors enim Samaritanus *alligavit vulnera ejus*, qui plagis affectus est, *infundens oleum, & vinum - - & curam ejus egit*; horum autem vulnerum, & numerum, & qualitatem sequentibus exponit Aquinas: *Quatuor, inquit, sunt vulnera inflicta toti humanæ naturæ ex peccato primi parentis - - - in quantum & ratio hebetatur, præcipue in agendis, & voluntas induratur ad bonum, & major difficultas bene agendi accrescit, & concupiscentia magis exarscit.* *)

§. LXIII. Quod vero pervulgatam illam recentiorum Theologorum assertionem attinet, secundum quam natu-

a) In Lib. 2. Dist. 24. §. 18. b) I. 2. Quæst. 82. Art. 1. ad 3. & fusius, atque distinctius Quæst. 85. Art. 3.

*) Dum igitur S. Doctor in Dist. 30. Q. 1. Art. 1. ait: *facta deordinatione per peccatum - - relictus est homo in illis tantum bonis, quæ enim ex principis naturalibus consequuntur*; id non debet intelligi per exclusionem aliorum vulnerum, quæ inflicta fuisse potentiis animæ, locis mox citatis, luculentissime tradit. Quid? quod per bona illa, quæ ex principis naturalibus consequuntur, solum intelligere potuerit naturales animæ facultates, & potentias; non autem naturales earum vires, & naturalem earundem ad virtutem inclinationem conformiter ad alibi ab eo jam tradita. (§. XLVI.)

natura lapsa non aliter discrepare dicitur a pura, quam *spoliatus a nudo*; cum distinctione accipiendum esse monet Ex. *Gazzaniga*: nempe relate ad supernaturalium donorum amissionem concedi id posse ab iis saltem, qui possibilem agnoscunt statum naturæ puræ; non autem quantum ad reliquos peccati originalis effectus. Id est culpa originali primo quidem fuit homo gratuitis spoliatus, & factus proinde ei similis, qui nudus fuisset; sed præterea plagis impositis, vulneribusque confollus semivivus relictus est.

Sed quoniam Theologi supra laudati posterius illud inficiantur, haud satis advertunt, se totam peccati originalis naturam evertere, imo & ejus existentiam, quam post tot perspicuas Ecclesiæ definitiones negare non audent, in apertum discrimen adducere. Enimvero horum sententia homo, qui nunc nascitur ab eo, qui nasceretur in statu naturæ puræ, non differt nisi ut *spoliatus a nudo*: sed vero inter utrumque horum nulla actu intercedit realis differentia: siquidem perspicuum est, proprietates hominis nudi & spoliati, quod ad rem attinet, esse omnino easdem. Igitur reipsa non differt homo, qui nunc nascitur, ab eo, qui nasceretur in puris naturalibus. Porro qui in his nasceretur, iisdem Theologis fatentibus, non haberet peccatum originale: ergo etiam homo, qui nunc nascitur, peccatum originis habere secundum eorum Systema dicendus non est. Et re quidem vera si peccatum originis non consistit, nisi in privatione gratiæ, & justitiæ originalis, veri peccati rationem habere nequit; nam privatio gratiæ potest quidem esse pœna peccati, sed dici nequit proprie peccatum, maxime hypothese status naturæ puræ supposita: hoc enim in statu homo non haberet gratiam, & originalem justitiam; nec tamen peccatum aliquod haberet. Ergo privatio vel defectus originalis justitiæ non est

est proprie peccatum. Ubi ergo in illorum Theologorum Systemate est reatus originis? prout recte observat *Petrus Tamburini* alibi jam laudatus.

§. LXIV. Quodsi plures Scholastici, cum primis vero Thomistæ peccatum originale exposuerunt per privationem justitiæ originalis; haud tamen in ea solum præcise ejus naturam constituerunt; sed simul etiam in concupiscentia, seu illa inordinatione virium animæ, ratione cujus homo *inordinate convertitur ad bonum commutabile* a) *sequiturque bonum privatum, nisi sanetur per gratiam* b) inquit S. Thomas, qui & priore loco addit: hanc inordinationem communi nomine dici posse concupiscentiam. Quare si qui fuerent Theologi, qui dixerint, peccatum originis nihil aliud esse, quam privationem justitiæ originalis, de eo locutos intelligere oportet, quod constituit *formale*, quod ajunt, peccati, quod ponebant in privatione justitiæ originalis, quin continuo excluderent concupiscentiam, seu *inordinatam dispositionem animæ*, velut originariæ culpæ materiam. Ita sane docuisse, locutumque fuisse S. Thomam, nemo in ejus scriptis versatus ignorare potest: is enim, licet peccatum originale *formaliter* situm esse in privatione justitiæ originalis affirmet, nomine tamen privationis justitiæ nudam privationem nequaquam intelligit, sed *positivam* deordinationem, & averfionem a summo, & incommutabili bono ex conversione ad bonum commutabile necessario sequentem, prout pluribus locis perspicue seipsum explicat c). Hoc igitur sensu loquuntur insigniores

a) I. 2. Quæst. 82. Art. 3. b) I. 2. Quæst. 10. c) Præcipue cit. Art. Q. 82. ubi ita disserit: *Tota ordinatio originalis justitiæ ex hoc est, quod voluntas hominis erat Deo subiecta, quæ quidem subiectio primo, & principaliter erat per voluntatem, cujus est movere omnes alias partes*

niores Scholastici, quos propterea nemo non intelligit multum differre a recentioribus illis Theologis, quorum supra meminimus, qui dum hominem ob Adæ peccatum donis gratuitis spoliatum esse affirmant; naturales tamen liberi arbitrii vires ne minimam quidem diminutionem per illud passas fuisse, sed, ut ante peccatum, integras permansisse, contrariis Patrum, Conciliorumque Decretis eos nihil morantibus perfracte contendunt.

§. LXV. Quemadmodum vero ex dictis recte conficitur, veram eos peccati originalis notionem de medio tollere, qui naturæ humanæ depravationem, liberique arbitrii infirmitatem, & attenuationem peccato inductam sufficiantur; ita non minus ob intimum doctrinæ nexum æque verum esse consequitur, eosdem de medicinali gratia Christi, qua, ut S. Augustinus ait, *natura vitata sanatur per Medicum Christum*, quamque idem S. Doctor vocat *adjutorium medicinæ Salvatoris nostri* (§. XXXV.) rectam habere non posse sententiam. Nam si in præ-
senti

partes in finem. Unde ex aversione voluntatis a Deo consecuta est inordinatio in omnibus aliis animæ viribus. Sic ergo privatio originalis justitiæ, per quam voluntas subdebat, est formale in peccato originali: omnis autem alia inordinatio virium animæ se habet - - sicut quiddam materiale. Inordinatio autem aliarum virium animæ præcipue in hoc attenditur, quod inordinate convertantur ad bonum commutabile; quæ quidem inordinatio communi nomine potest dici concupiscentia; & ita peccatum originale materialiter quidem est concupiscentia, formaliter vero est defectus originalis justitiæ. Rursus in eadem Dist. Quæst. 812. Art. 1. ad 1. Dicendum, inquit, quod sicut ægritudo corporalis habet aliquid de privatione, in quantum tollitur æqualitas sanitatis; & aliquid habet positive, scilicet ipsos humores inordinate dispositos: ita etiam peccatum originale habet privationem originalis justitiæ, & cum hoc inordinatam dispositionem partium animæ. Unde non est privatio pura, sed est quiddam habitus corruptus.

fenti statu naturales liberi arbitrii vires imminutæ, & in deterius mutatæ non sunt, si, ut ajunt, *in nobis, & in Angelis naturalia post peccatum integra remanserunt, quæta essent suapte natura, si nullo dono supernaturali fuissent affecta*; sequitur profecto, hominem nunc non egere alia gratia, quam quæ Angelis, & primo parenti concessa fuit, quamque S. Augustinus vocat *auxilium sine quo Angeli, & Adam velle, & agere non poterant, & cum quo poterant, non autem quò actu vellent, & agerent*. At qui vero gratia illa Angelis, & Protoparenti collata haud dubie *medicinalis* non fuit, cum nulla tum adesset naturæ infirmitas, cui mederi posset: igitur nec in moderno statu homini collata gratia *medicinalis* erit, nec proinde *adjuvatorium medicinae Salvatoris nostri* recte vocabitur.

§. LXVI. Quam autem istud sit menti S. Augustini contrarium, non solum ex proxime citatis ejus verbis manifestum est; sed ex celebri ejus libro de Correctione, & gratia, quem postremis devexæ jam ætatis annis exaraverat, multo luculentius clarescit, ubi Cap. 10. inter gratiam hominis innocentis, & lapsi distinguens hanc illa *potentioem esse contendit*, aitque, *primam esse, qua fit, ut habeat homo justitiam, si velit, non qua fiat, ut velit; alteram plus posse, qua etiam fiat, ut velit*. Tum vero Cap. 12. gratiam illam naturæ lapsæ, seu, ut ait, *secundo Adam propriam, medicinalem esse ostendens, subventum est, inquit, infirmitati voluntatis humanæ, ut divina gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur; & ideo quamvis infirma, non tamen deficeret; neque adversitate aliqua vinceretur; neve, ut paulò ante aiebat, inter tot, & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet; ideo infirmis servasse Deum asserit, ut iso donante invictissime, quod bonum est, vellent, & hoc deserere invictissime nollent*. Quæ verba, cæcus sit, qui non videat, gratiam Christi medicinalem a gratia Angelis, & primo parenti

renti in statu innocentiae concessa distinctam demonstrare, simul autem manifeste spectare victoriam, quam infirma vitiatæ naturæ voluntas gratia per se efficaci adjuncta ex hujus vitæ tentationibus *indeclinabiliter, & insuperabiliter* reportat; *) non autem, ut perperam adversarii volunt, donum perseverantiæ, quo datur homini, ut in statu gratiæ decedat, nullatenus autem, ut recte vivat.

§. LXVII. His probe pensatis nemo non videt, neque illos rectam de gratia Christi habere posse sententiam, qui de naturæ nostræ corruptione recte non senserint. Tanto enim magis Dei gratiam deprimi necesse, quanto magis naturales liberi arbitrii vires extolluntur.

*) Apposite notat Doctiss. Habertus, vocem *insuperabiliter* in mente S. Augustini, & discipulorum ejus non significare voluntatem efficaciter motam non posse resistendo superare divinam motionem, ut volebat *Jansenius*; sed denotare solum, nec concupiscentiam, nec cordis durtiam, nec dæmonum conatus prævalere posse adversus efficacem Dei motionem; eo fere modo, quo dicimus arcem inexpugnabilem, quia hostes nulla vi eam expugnare possunt, quamvis gubernatori liberum sit portas hostibus aperire, & ultro se eis tradere. Sic voluntas efficaci Dei præsidio munita, carnalibus desideriis, quæ *militant adversus animam*, superari non potest; sed tamen ipsa pro sua innata libertate simpliciter, & absolute recedere potest a divino præsidio, & ad oppositum se convertere. Atque hunc in modum S. Hieronymus adversus Jovinianum, & Catholici omnes contra Novatores interpretantur illud I. Joan. 3. v. 9. *omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet, & non potest peccare*: quia videlicet nec impulsus dæmonum, nec mundi terrores, aut illecebæ dejicere possunt, qui *habitat in adjutorio Altissimi*: quamvis ipse propria sponte, & libero arbitrio recedere possit, quemadmodum primus parens, ut ait *Cornelius a Lapide* in laudatam textum, ita erat immortalis per justitiam originalem, ut mortem accersere potuerit.

tur. Nam cum plura sint, & difficilia Dei præcepta; tantum profecto divinæ gratiæ efficacitati detrahatur, quanto plus virium ad ea implenda arbitrio attribuitur. Hinc removenda ab eo fuit, quoad fieri posset, nativa illius infirmitas, ut bonis operibus perficiendis, præceptisque naturalibus adimplendis illud sufficere defendatur. Quamobrem nemo mirabitur, quod sectatores novelli Systematis, quo gratia Salvatoris tantopere deprimitur, in id viribus omnibus contenderint, ut totam naturæ lapsæ corruptionem in sola originalis justitiæ, donorumque supernaturalium privatione reponerent; naturales autem liberi arbitrii vires, quales ante peccatum fuerant, integras simul, ac expeditas remansisse tuerentur; idque non alio certe consilio, quam ut gratiam utriusque status, nempe naturæ innocentis, & lapsæ prorsus æqualem defendere tutius, liberiusque possent, gratiam inquam duntaxat *sufficientem*, & ut ajunt, *versatilem* ad nutum voluntatis, utpote ejus liberæ determinationi subjectam, quæ dicenda sit *efficax*, si voluntas ei consentiat, *sufficiens* vero, si ei dissentiat.

§. LXVIII. Ex his demum magis patet intimus ille nexus doctrinæ de naturæ lapsæ infirmitate, liberi-que arbitrii attenuatione cum præcipuis christianæ Theologiæ capitibus, & præcipue cum medicinali gratia Christi, cujus necessitatem, vimque ad hominem ab universali illa corruptione liberandum efficacissimam S. Scripturæ, Patrumque traditio tantopere commendant. Hinc *Petrus Tamburini* in dissertatione supra (§. LI.) laudata recte notat: gravissimis viris observatum esse, vel ipsos Thomistas, postquam necessitatis, & efficaciæ gratiæ comprobandæ argumenta, quasi ex sola dependentia causæ secundæ a primigenia sumpsissent, in hanc solam creatorarum a Deo dependentiam comprobendam magis intentos, efficacissima argumenta, quæ pro gratia medi-

civali

cinali petuntur ex infirmitate humanæ naturæ ob Adæ prævaricationem contracta, vel neglexisse, vel ea, qua par est, diligentia non adhibuisse, eosque propterea hac in re discessisse ab Angelico Doctore, qui licet necessitatem, & efficiaciam gratiæ ex dependentia creaturæ a prima causa invictissime comprobaverit; humanæ tamen naturæ infirmitatem semper præ oculis habuit, ex eaque argumenta sumpsit pro gratia medicinali, quam cum alibi sæpe, tum 1. 2. Q. 109. cum S. Augustino expresse stabilivit hoc jacto principio: *natura corrupta sequitur bonum privatum, nisi sanetur per gratiam.* Nimirum S. Thomas veram gratiæ Christi ideam semper retinuit; hinc de peccati originalis natura, liberique arbitrii infirmitate, & naturæ lapsæ corruptione rectam semper doctrinam retinuit, nec vel minimum passus est eam labefactari falsis de naturalium liberi arbitrii virium integritate opinionibus, quibus postea alii Theologi imbuti doctrinam de gratia Christi magis, magisque obscurarunt, inductoque libertatis æquilibrio, ut notat Card. Gotti, peccati originalis obliti esse videntur. a)

§. LXIX. Quamvis porro ille Patribus usitatus loquendi modus, quo natura humana per peccatum in naturalibus *vulnerata, sauciata, & in deterius mutata* conelamatur, secundum proprium, obviumque verborum sensum, uti oportet acceptus, perspicue nobis indicet, in statu præsentis corruptionis naturales liberi arbitrii vires ad tantam attenuationem, ac diminutionem fuisse redactas, ut tamen si homo *sæpe videat meliora, probetque;* sibi tamen suisque relictus viribus fere semper *deteriora sequatur;* nec de sua, in quam ob peccatum originis incidit, virium defectione, animique languore per semet assurgere vix, ac ne vix quidem possit, sed ut Augusti-

nus

a) De gratia Q. 2. Dub. 5. Num. 26.

nus ait, magna ope, ut inde liberetur, indigeat; a) cavendum tamen est, ne propterea ex iisdem Patrum expressionibus *naturæ bonum in naturali ad virtutem inclinatione* (§. XLVI) situm penitus extinctum, sublatumque colligamus, quod quidem salva hominis natura auferri neutiquam posse ex sequenti S. Thomæ ratiocinio elare dispicimus: *inclinatio ad virtutem, inquit ille, convenit homini, quatenus est rationalis; per peccatum autem non potest fieri, ut non sit rationalis; alioquin non esset amplius homo, nec proinde capax peccati* b). Per peccatum igitur illa ad virtutem inclinatio penitus sublata non est: neque enim, ut Augustinus ait, *adeo in anima humana imago Dei -- detrita est, ut nulla in ea lineamenta velut extrema remanserint.* c) Quare Concilium Trid. recte declarat liberum arbitrium originali peccato fuisse quidem viribus *attenuatum, & inclinatum*; sed non *extinctum* d). *)

F

§. LXX.

- a) Lib. 22. de Civit. Dei Cap. 22. b) 1. 2. Quæst. 85. Art. 2. c) Lib. de Spirit. & Lit. Cap. 28. d) Sess. 6. c. 1.

*) A recto proinde parabolæ scopo, ac genuina Patrum mente profus aberraret, qui illorum in laudatum Lucæ locum commentaria ad extremos usque apices urgenda putaret. Quis enim ignoret, has, & consimiles comparationes, quibus Scriptura, Patresque passim naturam humanam homini ligato, compedibus adstricto, cæco videre volenti, sine alis ad volandum nitenti, aliisque hujusmodi assimilant, meras duntaxat esse metaphoras? quibus nihil profecto aliud indigitare volunt, nisi tum lacrimabilem humani generis conditionem, ex quo *peccante primo homine*, ut Augustinus ait e) *vitium pro natura inolevit*; tum immane illud innata nobis concupiscentiæ pondus, quo *abstracti, & illecti* juxta phrasim S. Jacobi Cap. 1. in malum præcipientes ferimur, illudque Poëtæ: *nitimur in vetitum*, nimis veram esse experimur; tum denique gravem illam difficultatem, seu moralem impotentiam legem Dei implendi, & peccata vitandi,

§. LXX. Naturalis vero illa ad virtutem inclinatio post peccatum adhuc in homine superstes, per definitionem nominalem nihil profecto aliud est, quam *connatus virtutis amor*, hominis voluntatem, quæ propria amoris sedes est, inclinans ad agendum ex virtute. Hunc proinde, in quantum amor est, ex prælucente cognitione procedere oportere manifestum est: siquidem *nemo potest amare, quod nescit*, a) *quis enim diligit, aut quis amare valeat, quod ignorat?* b) In quantum vero amor ille *connatus* est; in rem haud dubie obtentu possibilem tendat, oportet: cum originem suam habeat a Deo naturæ omnis auctore, qui *nihil operatur frustra* ex scholæ proverbio, quod in arce[m] auctoritatis excrevit.

§. LXXI. Quoniam igitur connatus ille virtutis amor ab humana, ut diximus, natura in quocunque statu spectata indivulsus, ita necessario comparatus est, ut in incognitum, aut obtentu impossibile ferri, per mox dicta,

tandi, aut certe omnimodam illam, quam patimur, impossibilitatem ad resurgendum e peccatorum cæno, & ad quodcunque supernaturalis ordinis bonum perficiendum, nisi medicinalis gratiæ Christi adjutorio sanemur, & robaremur. Quare scite observat, monetque *Natalis Argonensis, De optima methodo legendorum Ecclesiæ Patrum*: „Quod comparationes attinet Ecclesiæ Patri-
„bus valde solemnes, quum non omnes omni ex parte
„adæquate fieri possint; iniquus certe foret, qui ea so-
„lum parte, qua vitiosæ sunt, sumere vellet, ut contra
„ipsumet Patres intorqueret: eo quippe sine institutæ
„sunt comparationes, ut res obscuræ innotescant per
„clariores, non autem ut omnibus suis partibus doctri-
„nam, cui explicandæ inserviunt, sustineant, atque sus-
„ulciant. „

a) S. August. Lib. 13. de Trinit. Cap. 4. b) Idem ibid. Lib. 8. Cap. 4. & S. Gregor. Mag. Homil. in Evangel. Unde vulgare illud axioma natum: *nemo amare potest incognitum.*

dicta, omnino nequeat; consequenter in homine vires naturales supponat, cognoscendis æque, ac exequendis virtutum naturalium officiis, atque adeo etiam legis naturalis obligationibus adimplendis, contrariisque vitiis devitandis *physice proportionatas*; inde jam facili conjectura aſſequi proum eſt, huiusmodi vires homini in moderno quoque corruptionis ſtatu haud eſſe uniuerſim denegandas: quamvis eaſdem ob nimium quantum attenuatam ad virtutem inclinationem, & ex aduerſo vehementius prædominantem ad vitia propenſionem (ſ. XLVII.), admodum imbecilles, & quoad difficiliora cumprimis virtutum officia, ob conjunctam *moralem impotentiam*, ut maxime impeditas, inefficaces, & ab actu diſjunctas diffiteri propria cuiuſlibet experientia non ſinat; ſiquidem nemo unus eſt, qui *in ſe plus valere deterius inolitum, quam melius inſolitum* a) humiliter cum Auguſtino confiteri, medicique cœleſtis opem implorare cum Pſalte regio non teneatur: *miferere mei Domine, quoniam infirmus ſum, ſana me Domine.* b)

F 2

CA-

a) Lib. 8. Confess. Cap. 7. b) Pſal. 6. v. 2.